

**Komplexní program
prevence relapsu schizofrenie**
„Aplikace, která pomáhá v pravý čas.“

Inovační projekt R-ITAREPS

1. Stručný popis projektu

Projekt pro práci s lidmi se schizofrenií využívá nástroj ITAREPS, který byl v roce 2002 vyvinut Národním ústavem pro duševní zdraví. Jedná se o sebehodnotící nástroj pro osoby trpící schizofrenií, které v telefonní aplikaci každý týden odpovídají na sadu otázek. Z pravidelného vyhodnocování odpovědí lze v brzké fázi detekovat zvýšené riziko relapsu a předejít hospitalizaci. Lékař reaguje pouze v případě vysokého rizika relapsu.

Studiemi byla prokázána vysoká účinnost nástroje v oblasti zvýšení kvality života jeho uživatelů a úspory pro veřejné rozpočty. Nástroj však není příliš používán (systémem prošlo od roku 2002 více než 1000 uživatelů, v současné době ho však aktivně využívá méně než 200) a ambulantní psychiatři (mimo NÚDZ) ho téměř nevyužívají. Současný systém ITAREPS také nezohledňuje možnost aktivního zapojení dalších aktérů péče jako např. sociálních pracovníků nebo terénních zdravotních sester (systém v současnosti umožňuje přístup k výsledkům pouze ambulantním psychiatrům, výsledky nelze sdílet s dalšími odborníky).

Systém R-ITAREPS vychází z původního programu, nově zapojuje další aktéry – členy komunitního týmu (case managery, zdravotní sestry), kteří reagují v případě zvýšení rizika relapsu intervencí na místě. Zároveň motivují klienta/pacienta k setrvání v programu.

2. Cíl projektu

Cílem projektu je zvýšit nezávislost/samostatnost klientů a jejich rodin a snížit délku a počet hospitalizací u klientů, což je předpokladem pro zvýšení jejich kvality života a sociální a ekonomickou integraci. Předpokládáme, že čím více klientů bude aplikaci využívat dlouhodobě, tím bude efekt jejího využití vyšší na individuální a makro úrovni. Dlouhodobým cílem je navýšení účinnosti ITAREPSu prostřednictvím rozšíření programu na co největší počet klientů.

3. Řešený problém

Účinnost nástroje na zvýšení kvality života jeho uživatelů byla prokázána, za hlavní problémy lze proto označit následující:

1. Nízké využívání programu ITAREPS u lidí se schizofrenií
2. Nezapojení dalších aktérů v oblasti léčby a nespolupráce lékaře s dalšími relevantními aktéry v oblasti péče (terénní pracovníci, zdravotní sestry ad.)

Význam problému:

Pro schizofrenii jsou typické opakující se relapsy nemoci, které vedou k dlouhodobé hospitalizaci (v průměru 133 dnů). To snižuje kvalitu života lidí se schizofrenií a zatěžuje veřejné rozpočty. Náklady na hospitalizace jsou více než 0,75 mld. ročně.

Původní verze ITAREPS stojí na jednosměrné komunikaci pacient – lékař, kdy pacient dostává zpětnou vazbu pouze v případě, že se jeho stav významně zhorší – to vede k nízké adhezenci pacientů

Příčiny problému, dopady problému a jejich měřitelnost:

<i>Příčina</i>	<i>Ukazatel příčiny</i>	<i>Dopad</i>	<i>Ukazatel dopadu</i>
<i>Nízký počet zapojených klientů</i>	<i>Počty zapojených klientů v letech 2002 – 2015</i>	<i>Nízká úspora z veřejných zdrojů</i>	<i>Náklady a přínosy programu u malého počtu klientů</i>
<i>Klienti nesetrvávají v programu dlouhodobě</i>	<i>Průměrná doba zapojení klientů v programu</i>	<i>Nízký počet klientů s možností vyšší kvality života</i>	<i>QALY benefit analýza u zapojených klientů a porovnání s nezapojenými klienty</i>
<i>Stigmatizace lidí se závažným duševním onemocněním (SMI) v důsledku hospitalizace</i>	<i>Míra stigmatizace v ČR</i>	<i>Izolovanost lidí se SMI</i>	<i>Struktura sociálních vazeb u lidí se SMI (vlastní šetření)</i>
<i>Autostigmatizace</i>	<i>Míra autostigmatizace u lidí se SMI onemocněním</i>	<i>Snížení sebevědomí, horší sociální fungování, nižší příjmy.</i>	<i>Zaměstnanost a míra chudoby u lidí se SMI</i>
<i>Odmítání psychiatrů využívat technologie</i>	<i>Počet psychiatrů, kteří odmítají technologie</i>	<i>Nízký počet psychiatrů, kteří v péči o pacienty využívají technologie</i>	<i>Počet psychiatrů, kteří využívají e-health nástroje</i>
<i>Nízká důvěra ambulantních psychiatrů k technologii pro diagnostiku</i>	<i>Počet psychiatrů, kteří nedůvěřují technologii v oblasti diagnostiky</i>	<i>Psychiatrii nenabízejí program svým pacientům</i>	<i>Počet klientů na jednoho psychiatra zapojených v programu</i>

4. Výběr účastníků projektu

V rámci projektu nebudou žádná konkrétní omezení, účast v projektu je možná pro každou osobu trpící schizofrenií (tj. nejsou požadavky na počet relapsů, délku nemoci apod.) Současně je plánováno zapojení osob s různými vlastnostmi (aby bylo možné zjišťovat, které podmínky mají vliv na využívání nástroje). V prvním testovacím kole by mělo být zapojeno cca 10 osob, v následující vlně se plánuje přibližně 50 lidí. Je zde eventuelní možnost vytvoření kontrolní skupiny. Výběr účastníků lze přizpůsobit nastavení evaluace (tj. upravit výběr účastníků tak, aby evaluace byla co nejprůkaznější a zjistila co nejvíce informací).

5. Možné evaluační otázky

1. Jaký dopad má zapojení dalších aktérů do systému na uživatele nástroje? Jak se efekt zapojení dalších aktérů v oblasti léčby liší u různých účastníků programu? U kterých uživatelů nástroje je zapojení dalších aktérů efektivní?
2. Za jakých podmínek účastníci využívají program? Pro které z účastníků je využívání nástroje ITAREPS efektivní?
3. Jakým způsobem lze zvýšit využívání nástroje potenciálními klienty? Které osoby z cílové skupiny má smysl s nabídkou využívání nástroje oslovovat?

Inovační projekt organizace Střep

6. Stručný popis projektu

Organizace Střep v rámci projektu ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) Praha 8 zavádí do práce s ohroženými dětmi a rodinami evidovanými v databázi OSPOD nový způsob vyhodnocování situace rodin. Konkrétně jde o metodiku Outcomes Star. OSPOD má současně nedostatečně citlivý vyhodnocovací nástroj zaměřený na ohrožené děti a jejich pečující osoby, který obtížně umožňuje vhodný matching služeb a intervencí ke konkrétním rodinám.

Současný design intervence u ohrožených dětí neumožňuje vysokou efektivitu a tím pádem rychlejší řešení situace ohroženého dítěte. Kromě zavedení metodiky Outcomes Star je součástí intervence zapojení mobilního multidisciplinárního týmu u vybraných rodin s ohroženým dítětem (např. v případě absence motivace rodiny spolupracovat s OSPOD). Intervencí tedy bude vyhodnocování rodin pomocí metodiky Outcomes Star a další práce s rodinami v úzké spolupráci s OSPOD – vyhodnocování, tvorba individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD), matchování služeb/intervencí, design služby/intervence, vyhodnocování plnění IPOD + případný redesign služeb a intervencí. V případě vyhodnocení potřeby namatchování rodiny a mobilního týmu.

7. Cíle projektu/očekávané změny

- Vlivem podrobnějšího a přesnějšího vyhodnocení situace dítěte by mělo dojít ke stanovení přesnějšího cíle v Individuálním plánu ochrany dítěte (IPOD), což lze ověřit například počtem změn ve stanovování IPOD.
- Vlivem stanovení přesnějšího cíle v IPOD by mělo dojít k jeho rychlejšímu naplnění a tím ke zkrácení doby vysokého ohrožení dítěte/vedení případu na OSPOD.
- Vlivem podrobnější analýzy rodiny by mělo dojít k přesnějšímu/adresnějšímu a efektivnějšímu nastavení podpůrných služeb/intervencí pro rodinu. Matching problému s vhodnou službou/intervencí, design a redesign služby/dle vhodné intervence.
- Vlivem nastavení lepšího podpůrného systému pro rodinu by mohlo dojít ke snížení počtu podaných návrhů OSPOD na odebrání dítěte z rodiny.
- Předpokládáme, že OS též bude jedním z nových nástrojů pro práci s nemotivovanými/nedobrovolnými klienty OSPOD – OS měří a zároveň podporuje změnu (současný systém hodnocení OSPOD neumožňuje vhodně zaznamenávat změnu a průběh u ohrožených rodin).

- Mobilní multidisciplinární týmy (MT) – STŘEPem vyvinutý a testovaný nástroj OSPOD pro práci s vysoce ohroženými nemotivovanými klienty v napojení na OS sníží ohrožení dítěte a rodiny a vytvoří most mezi dítětem/rodinou a komunitou.

8. Řešený problém

V rámci probíhajícího procesu transformace péče o ohrožené děti je systémově ustupováno od ústavní výchovy (ÚV). Prioritou je práce s vlastní rodinou ohroženého dítěte, náhradní rodinná péče (NRP) a ÚV jsou vnímána až jako další následná řešení. NRP i ÚV jsou pro systém finančně velmi nákladná řešení. OSPOD má nedostatek nástrojů pro tzv. nedobrovolné/nemotivované klienty, což je specifikum CS. CS je často v evidenci dlouhou dobu, tzn. ohrožení dítěte a rodiny trvá a dochází k zchronizování případu/vzniku rezistence rodiny ke službám/intervencím. Rodina často prochází několika službami, které adresně nereagují na její potřeby/příčiny jejich problémů. V důsledku toho dochází k eskalaci syndromu CAN (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte) a k řetězení souvisejících sociálně patologických jevů (ústavní výchova, nezaměstnanost, kriminalita atp.) Dochází ke vzniku nákladů za řetězení se služby a intervence, za eskalaci sociálně patologických jevů v rodině a umístění dítěte mimo rodinu (ÚV, NRP). Příčiny problému jsou následující:

- a) OSPOD má k dispozici nedostatečně citlivý vyhodnocovací nástroj (zaměřený na ohrožené děti a jejich pečující osoby) k využití pro adresný matching služby/intervence s problémem a design/re-design služby/intervence
- b) Nedostatek nástrojů OSPOD pro práci s nedobrovolnými/nemotivovanými klienty s vyšší mírou ohrožení

9. Výběr účastníků projektu

Do projektu budou zapojeny ohrožené děti, které spadají do paragrafu 6 (tj. děti se středním a vysokým stupněm ohrožení). Velikost CS bude cca 50 ohrožených dětí.

Výběr ohrožených dětí pro měření metodikou OS může být upraven podle potřeb evaluace.

V současnosti je plánováno vybrat vždy určitý počet ohrožených dětí za každý měsíc (např. první dvě evidované děti v každém měsíci).

10. Kontext evaluace a možné evaluační otázky

Problémem z hlediska evaluace je, že CS může být velmi různorodá – v rámci paragrafu 6 mohou být zařazeny ohrožené děti z mnoha důvodů, jako např. děti ohrožené násilím, děti utíkající z domova nebo děti rodičů, kteří spáchali trestné činy. To souvisí i s IPOD, každá z evidovaných rodin má stanovený individuální cíl (které jsou taktéž velmi rozdílné) a porovnávat lze tak jednotlivé případy z hlediska plnění IPOD, ale nelze je srovnávat v jednom totožném kritériu (protože u každého případu se sleduje změna v jiných oblastech). Dalším problémem z hlediska evaluace je, že mobilní tým bude součástí intervence jen ve vybraných případech (pokud bude vyhodnocen jako relevantní pro daný případ).

Z hlediska výstupu evaluace je pro OSPOD Prahy 8 zajímavá především doba evidence ohroženého dítěte v evidenci OSPOD – pokud by byl nástroj Outcomes Star efektivní a vedl k rychlejšímu úspěšnému vyřešení konkrétního případu a jeho vyřazení z databáze OSPOD, měla by intervence potenciál pro změnu práce na OSPOD a případné škálování řešení. Pro evaluaci je důležité, že OSPOD má informace o evidovaných případech za roky 2014 a 2015 (v roce 2013 došlo ke změně), které lze použít pro srovnání s intervenční skupinou. Sledovat je možné např. dobu zařazení do evidence

OSPOD, počet změn IPOD (metodika OS by mohla přispět k lepšímu matchingu a tedy snížení počtu změn v IPOD) a další.

Možné evaluační otázky:

- 1) Povede intervence k efektivnějšímu párování služeb/intervencí s potřebami ohrožených dětí a jejich rodin? (Ize sledovat např. počet změn IPOD)
- 2) Jaký vliv bude mít intervence na dobu evidence ohroženého dítěte a rodiny v databázi OSPOD? (tj. zkrátí se doba ohrožení dítěte - případ bude vyřešen rychleji než při použití standardního způsobu vyhodnocení)
- 3) Pro jaké typy ohrožených dětí je vyhodnocování pomocí metodiky OS efektivní? (tj. jak vybírat v budoucnosti případy, u kterých bude využito metodiky OS a u kterých je použití dosavadního způsobu vyhodnocení dostačující)